

שבת חנוכה תשפ"ו

מצערים נבחרים מתורתו של רבינו בעל המבשר טוב עביאלא זי"ע"א

גחלתו

גחלים עוממות מרגליות ופנינים מתורת רבינו

הקדושה ולגרום לחושך, כי לא יכלו לנעוץ בפנימיות התורה הקדושה.

זהו פעלו מתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו במסירות נפש לדורות עולם שיהיה כח של אור גדול ונורא בקדושת אור נרות חנוכה בלא מעג זר, כי היא טהורה וזכה לגמרי, ולכן בה מתנוצץ אורו של משיח, כי משיח יטוה את הטמאים והמזוהמים ביותר בבני ישראל ויתקן העולם במלכות הש"ת, וזה הכה ישנו באור נרות חנוכה, ולכן כל כך גדול כח מצות נר חנוכה להאיר את נשמות ישראל שלא יהיה בהם שום חשכות שנגרמת מזוהמת אומות העולם.

[הקדמה לספר מבשר טוב חנוכה תשס"ט - תש"ע]

חנוכה יש בו ענין של 'חניך', והענין שהוצרכו לנס מציתא פך שמן טהור שלא נגעו בו היונים, שהלא טומאה דחיה בציבור ויכלו להשתמש בשמן טמא, ויש מן האחרונים שחירצו שאמנם טומאה דחיה בציבור לענין להדליק בשמן טמא, אבל כיון שהוצרכו 'לחנך' את המנורה, לכן הוצרכו לשמן טהור דזוקא.

ומכאן יש ללמוד שבחינך הילדים לא די לחנכם באופן של 'דחיה' בדיעבד לצאת ידי חובה, אלא צריך לעשות באופן של לכתחילה, בצורה של מהדיר מן המהדיר. [מבשר טוב חניך עמ' 36]

בגמרא שבת (כ"א: - כ"ב:) 'מאי חנוכה דתנו רבנן בבל' בנסליו וכו' קבעום ועשאו ימים טובים בהלל והודאה, ע"כ, ויש לדקדק בלשון 'בהלל והודאה', שיותר מדויק היה לומר 'להלל ולהודות' שהיא החובה שהטילו על האדם בימי החנוכה להודות ולהלל [וכן הוא הנוסח בעל הניסים 'וקבעו שמונת ימי חנוכה להודות ולהלל'].

ויש לבאר שקבעום ועשאו ימים טובים 'בהלל והודאה', היינו שהם נעשים ימים טובים על ידי ההלל והודאה, ולא אמרו 'להודות ולהלל' כי מעצמם אינם ימים טובים עדיין שיש בהם כח להודות ולהלל, רק הכל נעשה מזה עובדתם של ישראל למטה, שהם בכח עובדתם עושים אותם ימים טובים על ידי 'ההלל והודאה' שבשבית האדם, כי זה כוח ישראל לשלוט על הטבע ועל הזמנים, ורק מכוח ישראל מתקדשים הימים טובים וחל' חידוש בעצם הבריאה, ואת זאת הבינו היונים שרצו לבטל את מצוות ראש חדש מישראל שהוא כוח ישראל לשנות הזמנים, ובכן ימי החנוכה נעשים ימים טובים על ידי ההלל והודאה של ישראל.

[מבשר טוב כוח תשובת ישראל עמ' קמז]

ימי החנוכה נקבעו על גס מציתא פך שמן כמבואר בגמרא שבת (כ"א: - כ"ב:) דהקשו 'מאי חנוכה' וביאר רש"י 'על איזה נס קבעו' ונתבאר שם המשך דברי הגמרא שנקבע על גס מציתא פך שמן שדלק שמונה ימים.

ובפני יהושע שם הקשה מדוע הוצרכו לנס זה כלל, שהרי טומאה הותרה בציבור, ומדוע ימנעו מלהדליק בשמן טמא.

והביאור יש לומר, שהחשמונאים מסרו נפשם על המלחמה עם היוונים, וכמו שאומרים בנוסח על הניסים 'מסרת גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים וטמאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים וזדים ביד עוסקי תורתך', והיינו שאף שהיו מעטים וחלשים, מכל מקום נלחמו במסירות נפש שלא יוכלו להעבירם מחוקי דת תורה ומצוות, והיינו שעיקר המלחמה הייתה אכן על דבר זה גופא - שלא יצטרכו לקיים מצוות הש"ת בבחינה של טומאה שהותרה או במצב של טומאה שדחיה או פקוח נפש וכו' אלא כל רצונם היה שיוכלו לעבוד את השם יתברך עבודה טהורה בלא סיוע של הותרה או דחיה.

ובאמת היוונים שרצו להעביר את ישראל מחוקי רצונם, לא היה איכפת להם שיקיימו בני ישראל את התורה הקדושה, אלא רצו שיקיימוה בשכל עצמאי ובטעם שיהנו מזה, ובלא ביטול גמור לרצון הש"ת כפי שקיימו החשמונאים חוקי השם יתברך בלא טעם.

ואכן בזה פעלו החשמונאים שלא היו היוונים יכולים לטמאות ולעשות כרצונם, שהרי היוונים חפצו שיהיה להם שייכות לתורה הקדושה ולחכמה הרמוזה בשמן, ואם היו בני ישראל מדליקים את המנורה ומקיימים המצוה מתוך טומאה הותרה בציבור, נמצא שסוף סוף הלא טמאו היונים את השמן, ואם כן היה להם נגיעה בקיום המצוה של בני ישראל, ועל זה נלחמו החשמונאים שלא יהיה ליוונים שום קשר למצוות ה'.

וכיון שהיוונים רצו לטמאות התורה ושייחיה להם שייכות לתורה, לכן ביקשו לתרגם את התורה ליוונית כדאיתא במגילה (טז.) ואז נעשה חושך בעולם מורה שאם יש ליונים וחושך שנעשה בעולם מורה שאם יש ליונים שייכות ונגיעה לתורה זה גורם לחושך, והוא הדין אם היה להם שייכות לשמן של המנורה, לא היו יכולים נרות המקדש להאיר כפי יכולתם, כי אור נרות המקדש מאירים את העולם ומגשרים את החושך של אומות העולם בבני ישראל, ועל ידי מלחמת החשמונאים פעלו בני חנוכה שלא יוכלו יותר היוונים ואומות העולם להיות להם נגיעה בתורה

דבריהם כחלי אש הגות ועיון מתורתו של רבינו

'אלא לראותם בלבד'

בגמרא שבת (כג.) 'מאי מברך וכו', אשר קדשנו במצותיו וציוונו להדליק נר חנוכה, והיכן ציוונו רב אחא אמר מלא תסור, רבי נחמיה אמר שאל אבין ויגידך זקין ויאמרו לך [ובירושלמי (סוכה פ"ג ה"ד) מצינו שיטת ריב"ל דנוסח הברכה היא 'על מצוות זקנים'].

והדבר תמוה למה רק כאן הקשו 'וחיך ציוונו' ולא בשאר מצוות דרבנן. והביאור הפשוט בזה נראה, דבגמרא יומא (כט.) איתא דאסתר סוף כל הניסים ואילו גס חנוכה לא ניתן להכתב, ולא זו בלבד שלא ניתן להכתב אלא אף אסמכתא אין לו [ויעי' בריטב"א ר"ה (טז.) דדבר שיש לו אסמכתא חשיב מן התורה], ולכן מקשה ע"ז הגמרא 'וחיך ציוונו' דמצווה זו דחנוכה לא ניתנה ליכתב כלל, ובאמת עלינו להבין ביסוד מצוות נר חנוכה שאין לו מקור כלל מן התורה.

עוד שם בגמרא להלן איתא דגם הרואה נר חנוכה מברך 'שעשה ניסים', וכבר עמדו בזה התוס' בסוכה (מו.) ד"ה הרואה) דבשאר מצוות לא מצינו שרורואה מברך, עיי"ש מה שפירשו.

והנראה לומר בזה, דהנה בנוסח שאומרים אנו אחר ההדלקה - שישורו ממסכת סופרים (פ"כ ה"ו) - 'הנרות הללו קודש הם ואין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותם בלבד'. וכבר תמרו בזה האחרונים דסתימת הסוגיא בשבת (כב.) דאיסור השתמשות בנר הוא משום ביוזון ולא משום 'קדושה', ועוד דהלא 'קול מראה וריח אין בהם משום מעילה' (פסחים כו.). אך הנראה לומר בזה דעיקר דברי מסכת סופרים אתא לאשמיטין 'הנרות הללו קודש הם' ולפיכך עלינו 'לראותם בלבד', שישנו חיוב להסתכל על הנרות, ואי"ז נתינת טעם לאיסור השימוש, אלא לחיוב ההבטה בנרות, וזהו עיקר הקדושה שיש בהם, לא לאיסור שימוש אלא להדש דין חדש בחיוב המצווה דחייב להסתכל בהם.

ודבר זה מוכח גם מסתימת הגמרא (כ"א: - כ"ב:) דנר חנוכה צריך להיות למטה מעשרים אמה מקום דשלתה בה עינא. וכן מבואר גם ברמ"א (סימן תרע"ז ס"ג) על מש"כ המחבר 'יש אומרים דאע"פ שמדליקין עליו בתוך ביתו אם הוא במקום שאין בו ישראל מדליק בברכות הג"ה. כי חייב לראות הנרות (מרדכי) וכן נוהגין', ועלינו להבין היטב ביאור החיוב בזה מדוע צריך להסתכל על הנרות.

והנראה לומר בזה, דהנה, כאמור יסוד מצוות נר חנוכה אין לו מקור בתורה ואף לא אסמכתא, עד כדי ששאלה הגמרא 'היכן ציוונו', ונמצא שכל חיובו הוא מכה תקנת חז"ל, ויסוד וכן ציווי רבנן שהם 'עני העדה' הרי הוא מיוסד כח הראיה, וכמו שמצינו עוד בחז"ל: כל מקום שנתנו חכמים עיניהם או ברכה או להיפך חז"ל, ומשום כך ישנו חיוב מיוחד בנר חנוכה בראיה, מה שלא מצינו כן במצוות אחרות. וגם, יסוד חנוכה הוא כנגד יוסף הצדיק, כדאיתא במגלה עמוקות ש'יוסף' בגימטריא 'מלך יו', וליוסף לו היה כח הראיה, כדתנן בזבחים (ק"ב:) 'באו לשליה קדשם קלים ומעשד שני נאכלים בכל הרואה, ומפרישין בגמרא (ק"ה) התעם: ז' אברו אמר אמר קרא בן פורת יוסף בן פורת עלי עין עין שלא רצתה לזון ולהינות מדבר שאינו שלו חנוכה ותאכל

א. ועל דרך הפשט יש מקום לומר עפ"י דברי הג"ז (ויד סימן א סק"ה) שכתב גבי ברכת השחיטה שיכול האחד לשחוט וחבירו לברך, כיוון שברכת השחיטה ברכת השבח היא, וברכת השבח לא תליה במעשה אלא כל א' יכול לברך, אלא שהסמיכו זאת למעשה שלא יברך סתם כך, ולהכי יכול לברך כשהבירו שוחט, עכ"ל, [ויעי' דטעמא משום דסיל שכיון שאינו מחוייב לאכול אלא רק אם רוצה לאכול בשר צריך לשחוט, אי"ז אלא ברכת השבח, ויעי' שם] שחלק עליי וסיל דאעפ"כ חשיב ברכת המצות ויעיר בחידושי הגרע"א שם, עכ"פ על פי דבריו יש לפרש בפשיטות חובת ברכת 'שעשה ניסים' המוטלת על הרואה נר חנוכה דהרי הוא ברכת השבח, וחלוק מברכה על לולב וסוכה וכד' דברכת המצות הם, כן נראה בדרך הפשט.

המשך בעמוד ב' <<

גחלת העבודה משנתו של רבינו בדרכי עבודה וחסידות

עבודת הזמן בעסק התורה שמביאה לבהירות האמונה

א

להשיג תורתו ותו לא?

בנוסף להודאה בתפילות ימי החנוכה - 'זעל הנסים' אומרים "כשעמדה מלכות יון הרשעה להשיגם תורתך". הלשון 'להשיגם תורתך' צריך ביאור, שכן משמע שזו היתה עיקר גורמם שלא יזכרו את דברי התורה הקדושה, והלא לא זכירת התורה בלבד היה ברצונם לעקור מבני ישראל, אלא את התורה כולה עם כל פריטיה רצו לבטל, ומדוע זה נתקן הנוסח 'להשיגם תורתך'.

מלחמת יון לבטל אמונת ישראל

ויבאר בהקדם מה שכתב כ"ק אאמ"ר ז"ע בסה"ק חלקת יהושע (לחנוכה ע. ד"ה במדרש) שעיקר מלחמת היוונים על בני ישראל היה לעקור מהם את האמונה ולהכניס בליבות בני ישראל מחשבות כפירה רח"ל. והחשמונאים חזרו ונטעו את האמונה בבני ישראל, וטוהרו מטומאת היוונים להציל מן הספיקות באמונה, שתהיה אמונתם בהשגת ברורה ואיתנה כיתר אשר לא תמוט. ובכך זה הצילו את בני ישראל לדורות עולם, שהשרישו את הכח להתגבר על כל הקליפה הבאה לערער את יסודות האמונה בכל דור, ומכאן נצחק החשמונאים את היוונים יכולים בני ישראל בכל דור להתחזק באמונה.

התורה היא העצה היחידה נגד הבלבול באמונה

והדרך בה טיהרו החשמונאים את מחשבות בני ישראל יבאר בהקדם מה שגילה אא"ר ז"ע בסה"ק תולדות אדם (בפרשתן) דרך החיזוק וההתגברות נגד כוחות הקליפה. וכתב לפרש הפסוק (מא, א) 'ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם והנה עומד על הארץ', דמדוע פירט הכתוב את מנין השנים 'שנתיים'. וביאר כי ידוע שהגאולה מוכרחת לבוא באלף השישי ובה רמזו במשנה בפסחים על זמן שריפת החמץ (יב:) 'שורפין בתחילת שש', שבתחילת האלף השישי תהיה שריפת כל הקליפות ואחר כך תבוא הגאולה, והנה כבר עברו שני שלישי מהאלף השישי ועדיין הגאולה לא באה, ואדרבה הקליפה מתחזקת, והוא שאמר הכתוב 'מקץ שנתים ימים' שכבר עברו שני חלקים מהאלף השישי ועדיין 'פרעה חולם', 'חולם' הוא מלשון חזק, ופרעה מורה על הקליפה, דהיינו שהקליפה עדיין מתחזקת בתקפה, ועל ידי זה יכולים בני ישראל ליפול ח"ו מעוצם אמונתם בגאולה השלימה.

לזה יעץ הכתוב 'הנה עומד על הארץ', היאור הוא מקום המשכת המים והוא רמז לתורה שנמשלה למים, והיינו שעל ידי לימוד התורה יתחזק כח האמונה בגאולה הקרובה שתהיה במהרה בימינו. עכ"ל תולדות אדם.

ב

התורה היא הרפואה לכל חולי

וביאר דבריו הקדושים הוא על פי הא דאיתא בגמ' עירובין (נד.) שהעסק בדברי התורה הקדושה הוא רפואה לכל מיני החללים שבגוף - 'חש בראשו יעסוק בתורה שנאמר כי לית חן הם לראשך... חש בכל גופי יעסוק בתורה שנאמר ולכל בשר מרפא'. מביאר שהתורה היא המרפא לכל החללים, ונכלל בזה שהיא הרפואה לחללים הרוחניים, שהם המחשבות הזרות והספיקות הבאים במחו של האדם, כל זה נכלל בחש בראשו המוסב על כל מה שחש בראשו בין בכאבים גשמיים ובין בכאבים רוחניים, לכל אלו אין עצה כי אם לימוד התורה הקדושה שהיא המביאה את הרפואה השלמה לכל.

ביטול תורה - הסיבה לכל הייסורים

ואף אמנם כל עיקר ביאת הייסורים הגשמיים והרוחניים על האדם הוא מחמת ביטול התורה, כמבואר בגמ' ברכות (ה.) 'אם רואה אדם שייסורין באין עליו יפשפש במעשיו וכל פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה שנאמר אשרי הגבר אשר תיסרונו יה ומתורתך תלמדנו' ע"כ. ומשאמר חז"ל 'אם רואה אדם ולא אמר 'אם חש' וכדו' משמע שייסורים רוחניים עסקין, שבעיני השכל רואה האדם את הייסורים הבאים עליו שהיו הרע מבלבלו ומייסורו בליבו ובמחו, זאת יתלה בביטול תורה, שמחמת הרפון בלימוד התורה בא לו כל זאת. ואכן הרפואה לייסורים אלו הוא שיעסוק בתורה ביתר שאת וכמש"ל.

תורה תבלין

ועוד, כיון שייסורים אלו באים מכח היצר הרע, הלא מעיקר בריאת היצר הרע יש תבלין כנגדו שהוא לימוד התורה המבטל את כח היצר הרע, כמו שאמר בגמ' קידושין (ל.) 'בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו'.

הוא שנתבאר שהעצה לעמוד כנגד כחות הקליפה המערערים את אמונת בני ישראל במחשבות וספיקות - הוא לימוד התורה הקדושה, שהיא הרפואה לחללים והייסורים הרוחניים.

מלחמת יון והחשמונאים על לימוד התורה

הרי מבואר שהעצה והיסוד לעמוד איתן נגד הרוצים לבטל את אמונת בני ישראל הוא להתחזק בלימוד התורה הקדושה. ולפי זה יש לומר שזו היתה מלחמתם של החשמונאים נגד היוונים שבאו לבטל את אמונת בני ישראל בתיקון העולם על ידי ביאת המשיח, והחשמונאים חזקו את בני ישראל בלימוד התורה, שעל ידי זה הופרה עצתם והתחזקה האמונה. וזה הדרך לדורות לחזק את האמונה בלבוש תעודתו על ידי הספיקות והבלבולים שמכניסים כחות הסטרא אחרא בליבות בני ישראל.

ובכן יבאר הלשון 'להשיגם תורתך' שהיוונים הניחו דגש במלחמתם להשיג את התורה הקדושה מבני ישראל כדי שיוכלו על ידי זה לבטל מהם את תוקף האמונה. אולם עדיין יש לדקדק מדוע נלחמו בעיקר על שכתת התורה ולא על לימוד התורה בכללותו.

<< המשך מעמוד א' >>
כמלא עיניו.

ובפרט שהלא כתב בספ"ק בני יששכר (כסליו טבת מאמר ב אות כא) בשם כמה מגדולי הדורות שבל"ו נרות חנוכה מתנוצצין אור הגנוז, ואור זה היה לו כח שהאיר מסוף העולם ועד סופו, ונגנו לימות המשיח, ומאיר בנרות החנוכה, וא"כ בוודאי על ידי ההבטה בנרות יכול להמתיק ולתקן ולזכך את נשמתו.

ובאמת כח הראיה יסודו מכח דלעתיד לבוא, דכמו שכתב אא"ר בספ"ק דברי בינה על הגד"פ (ד"ה יכול מר"ה) שלעתיד לבוא יוכלו לקיים המצוות בכל עת, ולא נהיה תחת הגבלה של מקום וזמן, שגם הזמן הוא בריאה, ולעתיד לבוא לא נהיה תחת בחינה זו, ונראה דיש בזה גם בחינה שיוכלו לקיים המצווה אף ללא מעשה בפועל, דהלא כתב החינוך (מצוה טז) דהטעם למעשה המצוות הוא כדי לעשות רושם על הנוף, ואחר הפעולות נמשכים והלכות, אך לעתיד לבוא לא יצטרך לכל זה, וגם באבות הקדושים מצונו שקיימו המצוות באופן זה, כמו דא' בזה"ק (זח"א קסב) דיעקב אבינו ע"ה קיים מצוות תפילין ע"י המקלות, עיי"ש. וראה במד"ר שה"ש (כ א) 'כל המצוות שעשו האבות ריחות היו, אבל אנו שמן תורק שמן רמ"ח מ"ע ושס"ה מצוות ל"ה, וא"כ היות יסוד מצוות נר חנוכה הוא מאור הגנוז דלעתיד לבוא, א"כ שפיר יכול לקיים המצווה על ידי ראייה בלבד מה שלא מצונו כן בשאר מצוות'.

ועצם כח הראיה גדול הוא מאוד, כמו דאיתא בגמרא יומא (עד:) 'אמר ר"ל טוב מראה עיניים וכל יוהר מנופו של מעשה', וא"כ כ"ש מרובה מידה טובה, כאשר יש בידנו מצוות נר חנוכה, שהיא המצווה היחידה שבידינו שיוסדה בכח הראיה, וכל יסודה מכח תקנת 'עני העדה', הרי בוודאי יכול על ידיה לתקן את כל עניינים אלו שבראייה, וכל מה שפגם בזה. וגם לרבות, שיוכל לתקן עי"ז בחינה של 'הרהורי עבירה קשים מעבירה', דכנגד זה ישנה בחינה של 'רואה אני את דברי אדמו"ר בראיה שבמה, ועל ידי מצוות נר חנוכה זוכה לתקן את כח הראיה שבעיניו ובמחשבתו'.

והנה, כתב ברמ"א (סימן רע"א סעיף י) דקדוק קידוש בליל שבת טוב שיסתכל בנרות, והוא רפואה לפסיעה גסה שנוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם, והחל"ס ביאר בזה דיסוד פסיעה גסה הוא מה שמדמה האדם 'כחיו ועוצם די' וזה נוטל את מאור עיניו שלא יוכל לראות את האמת כפי שהיא. ונראה דא"כ שבנר חנוכה יש תיקון גם לפגם זה, ויכול על ידי האור הגנוז שחודר בכל הבריאה, להביט נכחו נכונה ולראות את האמת הפנימית שהבורא יתברך הוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים. וכמו שמצונו ביוסף הצדיק [שכאמור לעיל יסוד חנוכה הוא כנגד יוסף הצדיק] 'אתם חשבתם עלי לדעה ואלוקים חשבה לטובה' (בראשית נב, ב), שהיה שלם בכח הראיה שלו וראה האמת שבכל דבר.

וזהו הסיבה שתקנו חכמינו 'עני העדה' שבאותו הדור את קביעות הנס על מציאת פך השמן, שהתעוררה באותה עת בחינה זו שיוכלו מכח 'אור הגנוז' לחדור את הקליפה של החכמה היוונית ולראות האמת הנמצאת בכל דבר, ותיקנו לדורות מצוה זו דגד חנוכה, לייסד בבני ישראל את כח הראיה, ושיוכלו לזכות על ידי האור הגנוז לתקן את כל הפגמים הן שבראייה והן שבמה, ויוכלו לזכות לראיה ישירה ואמיתית ולאורו של מלך המשיח.

(עפ"י כתי' משנת תשמ"ד נר ז', ושנת תשנ"ה נר ז')

ב. וזהו הביאור במש"כ בספ"ק בביאור דברי הגמרא בשבת (כא) 'פתילות ושמינים שאין מדליקים בהם בשבת מדליקים בהם בחנוכה, שגם נשמות שאין להם עליה בשבת יש להם עליה בחנוכה (מאור עינים מקץ), וגם עבירות שאין עליהם תיקון בשבת, יכול לתקנם בחנוכה (דברי חיים חנוכה), והביאור הוא ככל דמאחר שבנרות חנוכה מאיר האור הגנוז - אורו של משיח, הרי יש בכח אור זה להאיר למקומות הנמוכים ביותר, וחודר בכל המקומות כולם, וכמו שבימות המשיח יהיה תיקון לכל יהודי בכל מצב שהוא, כן מתנוצצין אור זה בנרות החנוכה, ויכול כל אחד ואחד להתעלות, ולתקן אף דברים החמורים ביותר.

רפואת התורה - רק בשקיעות בתורה

ונראה שכדי לזכות לרפואת התורה אין די בלימוד מועט בקביעות שיעור ללמוד כדי לצאת ידי חובת תלמוד תורה, כי כדי להמשיך את כח התורה מגנא ומצלאל אי אפשר אלא על ידי שיהיה האדם שקוע ראשו ורובו בתורה הקדושה, שיעסוק בה מתוך עמל ויגיעה, וכמו שביאר הב"ח (א"ח סי' מז) את נוסח ברכת התורה "לעסוק בדברי תורה", שעיך הברכה המובטחת על לימוד התורה היא על העסק בתורה על העמל ועל הטורה, והוא שיהיו מחשבות האדם שקועות ועוסקות בכל עת בתורה בטידהא ויגיעה להבין שמועה, רק על ידי זה נבלעת קדושת התורה בדם האדם והיא מרפא לכל בשרו בגשמיות ורוחניות.

מבחן לדעת אם עוסק כראוי

ואדם הרוצה לבחון עצמו אם אכן שקוע הוא בעסק התורה כדבעי, יראה מה היא המחשבה הראשונה העולה בראשו מיד בהקיצו משנתו, שאם הוא חושב על עניני עסקיו או מאכילה ושתיה וכדומה הרי ודאי אין עסקו עסק התורה, אולם אם מיד בראשית היום תעלה במחו מחשבות קדושות מעניני תורה ועבודת הש"ת, הרי זה סימן להצלחת דרכו שהנה שקוע הוא בתורה הקדושה.

'נטפל לעושי מצוה'

אמנם אם ימצא אדם שמחמת מצוקת העתים בדורות קשים כאלו אין בכחו להיות עסוק

בתורה בשקיעות ראשו ורובו כנדרש, ויכול הוא רק לקבוע עתים לתורה, מכל מקום תקנה יש לו לזכות גם הוא לרפואת התורה על ידי שיסייע לעוסקי התורה ויחזקם, בכך יוכל לזכות לסגולה של התורה בבחינת "עץ חיים היא למחזיקים בה" (משלי ג, יח), וכמו שאמר רבי עקיבא במסכת (ה): שהקב"ה משלם שכר לנטפל לעושי מצוה כעושי המצוה עצמם.

זכירת התורה תלויה בעסק בה

לאור הדברים האמורים יראה שזו היתה עיקר מלחמתם של היוונים שלא יהיו בני ישראל עוסקים בתורה הקדושה מתוך עמל ויגיעה המביאים את האדם להיות שקוע בעסק תורה, ובוה יבואר הלשון "להשכיחם ותרק" שדקדקו מדוע שמו עיקר מלחמתם על ענין זכרון דברי התורה.

אך ידוע הוא שענין שהאדם עסוק בו ורוב מחשבותיו נתונות בו הרי הוא נחקק היטב בזכרונו, ואילו דבר שלומד באופן קלוש אין הוא מסוגל לזכור. זאת רצו היוונים לעקור מבני ישראל שלא יוכלו לזכור את דברי התורה, דהיינו שלא יהיו שקועים ועסוקים בלימוד התורה בכל כחם כדבעי, שהוא הגורם לזכירת התורה, ועל ידי זה יגרם שלא תהיה השפעה לתורה להציל את בני ישראל מטומאת היוונים שרצו לבטל את אמונת בני ישראל. וכנגדם נלחמו החשמונאים והאידו את אור התורה לזרם ולדורות עולם שיעסקו בני ישראל בתורה בכל כחם בעיון ויגיעה, שבכך יוכלו בכל דור דור לחזק את אור האמונה.

יעזרו הש"ת שנוכה לעסוק בתורה באופן הראוי, ונוכה להנצל ממלחמת הסטרא אחרא נגד כוח הקדושה, ובכל נצל מכל הייסורים והרוחניים והגשמיים, עדי נוכה לגילוי האור הגנוז בתורה בבית גואל צדק במהרה בימינו אמן.

(מתוך דא"ח סי' פ' מקץ חנוכה תשל"ב)

אש האהבה עובדות ודרך חיים של רבינו

ולפרט. גם כשבאו אליו עבור נושאים שונים שלא היו בהכרח קשורים לתפקיד הנהגותו, היה עושה הכל מתוך אהבת ישראל יוקדת, רק כדי לא לאכזב יהודים חלילה.

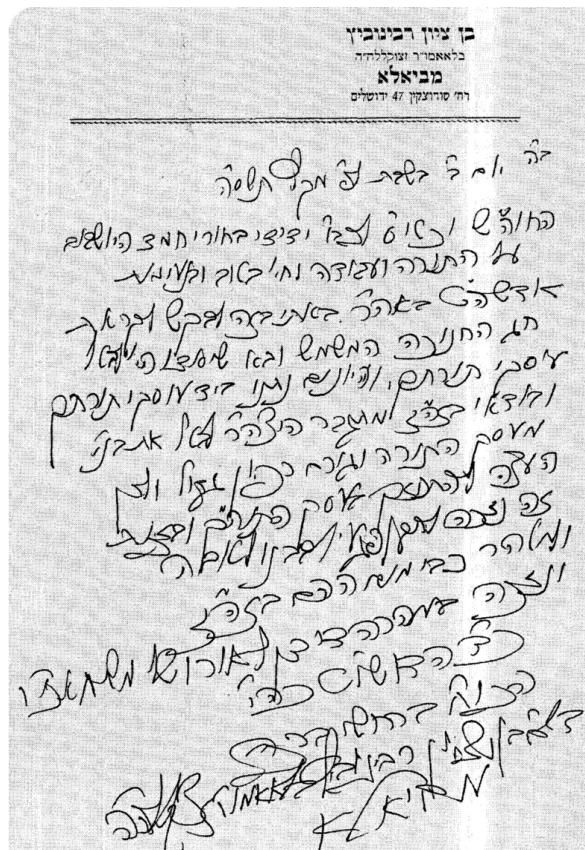
וכאשר מחברים את שני האהבות גם יחדיו מבינים את גדל ההקדשה של מרן זי"א לכלל ישראל. אחד בחד כי סביב ועבדי קריבותא, כל אחד יודע עד כמה אוהב היה רבנו לשבת בחדר הספרים שלו וללמוד בהתמדה עוד שעה ועוד שעה, לכתוב עוד חידושי תורה ולהגיה עוד ספר שיריד עוד מעט לדפוס, אבל עם כל האהבה הגדולה הזו, היתה האהבה לכלל ישראל גוברת על הכל ובכל יום היה יורד בהתחדשות מיוחדת לחדר קבלת הקהל, לשמוע את הציבור ולהעתיק בעדם לטובה, הכל מתוך ריכוז מוחלט והשתתפות מלאה בצערם ובשמחתם של הנכנסים אליו לקדוש פנימה.

פעם בהיותו בעיה"ק צפת, ישב בחדרו וקיבל את הקהל במשך שעה אחת בלבד. לאחר-מכן, כשעלה לחדרו היה מותש וחלש מאד, ומספר הנגבי ששאל את רבינו מה קרה שרדכי כל-כך חלש היום, כי הרגיש רגשי אשמה על-כך שהכניס אצלו אנשים לקבלת קהל ועתה חלוש הוא לגמרי. והנה רבנו פונה ומשיב לי כממתיק סוד כמס: אפשר לענות לאנשים כן ולא ולסיים תוך כמה רגעים, אבל אם רוצים באמת לעזור לאנשים, צריכים לשמוע את הסיפור ולהיכנס לתוך הסוגיא עצמה כדי להבין ולדעת מה ליעץ,

נ, לעבור מסוגיא לסוגיא של עוד אחד ועוד אחד, זה לוקח הרבה כוחות...

"היה זה אחת הפעמים בהן חשף רבנו את גישתו המיוחדת והאהבה כלפי הציבור שכל-כך אהב וחביב.

אבל אם חשב משהו שבהגיעו אז לחדרו חלוש ותשוש, שמא פנה רבנו למנוחה כלשהי ולאחר כוחות מחודשים, הרי שטועה הוא, אז התעוררה וניצתה אהבתו השניה והוא התיישב ללימוד רציף של כמה שעות בעמקות ובעיון, כי זו היתה נקודתו הפנימית, איין שטיק תורה, זה מה שהוא היה וזה מה שהוא תבע מאיתנו תמיד.

באתי בזה לבקש לקראת חג החנוכה הממשמש ובא שיסודו היה לבטל עוסקי תורתך, והיוונים ניתנו ביד עוסקי תורתך, ובדאי בזמן הזה מתגבר היצר הרע לבטל את בני ישראל מעסק התורה וגורם רפיון גדול. ולכן העצה להתחזק בעסק התורה הקדושה. ובזכות זה נוכה לתקן פגעי לבבנו לטובה, ולהיטהר כבימים ההם בזמן הזה. [אנה"ק ממרן זי"א חנוכה תשס"ה]

אהבה באהבה

מעיקרי העיקרים מה שנראה לעין כל במחיצת קדשו של מרן זי"א במשך כל השנים, היו שתי נקודות עיקריות: אהבת התורה ואהבת ישראל. החלק של לימוד התורה ידוע יותר, ספריו הרבים ושיעוריו הנפלאים. אבל על המסירות וההתמסרות שלו לכל יציר נוצר מתוך רצון פנימי ועמוק להטיב עם הבריות, ראוי לספר שני סיפורים מני רבות.

"לפני כמה שנים אירע פעם שנאלצו למנוע כניסה של חסידים לקדוש פנימה מפני חולשה שתקפה את רבנו, אבל רבנו לקח את ההוראה המתבקשת הזו באופן קשה מאד, ובדמעות שליש אמר: 'וזאת האב איך צו זיכן אויף די וועלט, אויב נישט העלפן א איד?' (מה יש לי לחפש כאן בעולם אם לא לעזור ליהודי?)... עומק הכאב והצער שהיה לו על כך שאינו מסוגל לקבל יהודים כרגיל ולשמוע את צרותיהם, ליעץ ולכוון, לנווט ולהרגיע, כרחם אב על בנים, היה יותר גדול מכאביו וחולשתו שלו.

"הסיפור השני היה ממש בשנה האחרונה, עת היה רבנו בבית החולים למספר ימים והרפא

ביקש ממנו לעשות טיפולי פיזיותרפיה, אבל רבנו אמר שאין לו זמן לזה... כאשר תמה הרופא ושאל: למה אין לכבוד הרב זמן לק? השיב לו רבנו בעברית: 'אם יש לי זמן מיותר, אני רוצה ללמוד ולעזור ליהודים... זו היתה משנת חייו ומשנש ליבו הטהור, לישב באהלה של תורה ולסייע לכלל ישראל באהבה רבה ובאהבת עולם'.

אצל רבנו לא היה מושג שנקרא 'פארמאכט' (סגור), ומאז עלותו על כס הנהגת העדה הקדושה, כמעט ולא היה יום בלי קבלת קהל משך כמה שעות, או בטלפון בעת מגוריו בחו"ל, או בכניסה לק"פ בבית מדרשו. כאשר בחישוב פשוט מדובר ברבבות שעות של שמיעת צרותיהם וסאת יונם של כלל ישראל, לצד פשיטת ספיקות והאצלת ברכות קודש לכלל

פרנס הגליון

הרב מרדכי ישראל קרוזר שליט"א

ל"נ אביראשה הנרקנית

מרת מידי מיטא (קרוזר) ע"ה

בת הגד"ה ר' אשר אגשל ברוך (וילנר) זי"ל

לבישת בגדי שבת בעת הדלקת הנרות

שבועות הרשע אמר היאך אוכל לקלל את בני ישראל כשלושים בבגדי שבת, והענין בזה הוא כגל דכשלושים בבגדי שבת מתגלה פנימיות נשמות ישראל, ושם אין לקללה מקום לחול. כי הבגדים עצמם נותנים ומכניסים קדושה ורוממות בלבושיהם.

כפי המעשה שהביא מרן במבשר טוב (תנוכה ע"פ): "ידוע המעשה בהרה"ק רבי אלעזר מליזענסק זצוקללה"ה, שאביו הקדוש הלבשו בעת שנעשה בר מצוה בגד מיוחד שהכין לו, ועל ידי זה נהפך לאיש אחר. עכ"פ רואים מכל זה שיש כח לבגדים להוסיף מעלות וכח בנושאים, ואינם רק לכבוד ולתפארת או צניעות וכדומה, והם ארבע בחינות בבגדים. ואכ"מ להאריך בזה. זה סוד בגדי יוסף שהלבשו אביו כחונת פסים, כמו שיתבאר לפנינו."

וכן הביא בהקדמת שיעורי מבשר"ט בבא מציעא, שישנם דברים שעל ידי עשייתם זוכים למעלות מה שקשה להשיג באופן אחר, זה בבחינת מציאה ללא עמל גדול. וראיה לזה הביא מדברי החתם סופר שבבגדי הצדיקים ישנה סגולה גדולה, ולכן מלבישים לחתן בגדי צדיקים, ולמד זאת היפוך מבגדי עשוי החמודות, שעל ידי שהיו על יעקב אבינו היה נכון להוציא לשון דמשתמע לשני פנים, והיה מחזי כשקר.

לסיום עניין השפעת הבגדים על פנימיות האדם, נביא בזה מרגלית נאה ממרן ז"ע שביאר למה גם תנוכה הותרה דווקא "על ידי כהנין הקדושים", ולא על ידי אחרים כבני מלכות דוד וכדו'. וביאר כיון שהכהנים פנימיותם היא שורש חסדים, כמדת אהרן הכהן 'אוהב שלום ורודף שלום'. ואמרו בגמ' זבחים [י:]: "שהכהנים בזמן שאין בגדיהם עליהם, אין כחונתם עליהם."

"והיינו דבדוואי הם כהנים גם בלי בגדי כחונה, אכן צריך שיהיו כהנים גם בחיצוניותם, ובלא בגדי כחונה חסר בחיצוניות הכחונה, על כן נחשבים לזרים, ולכן לוקים משום לאו דורות, ודו"ק..." (מבשר"ט תנוכה, פתיחה ע"פ מו)

אם כן לדברינו שיימים אלו ימים טובים הם בפנימיותם, כתקנת חז"ל לימי הגלות, על כן עליו להגביר את הפנימיות של כל איש ישראל, לשמוח ולהודות על ניסי הימים הללו, ואף לעשותם בכל אופן אף על ידי חיצוניות המשפיעה על הפנימיות.

אף שלא הובא בפוסקים עניין לבישת בגדי שבת בחנוכה כבפורים ושאר י"ט, הובא בכמה ספרים החשיבות של לבישת בגדים המיוחדים לחנוכה. כן כתב ב"ש נוהל"ן (שבסוף השל"ה הק', ענין שבתות וי"ט): "ולכבדם במלבושים נאים גם כן כפי היכולת, וטוב ויפה להיות לכן ג, מיני בגדים חמודות מלבד בגדי חול. אחד לשבתות, ואחד לימים טובים, ואחד לחנוכה ופורים וראש חודש וחול המועד; כל אחד ואחד כפי מעלות היום..."

והביאו בכ"פ החיים (ס' ט"ז, ו): "...ויש ללבוש בגד אחד שלא מבגדי חול. כי יפה להיות ל' מיני בגדים מלבד בגדי חול, אחד לשבתות, ואחד ליום טוב, ואחד לחנוכה ופורים וראש חודש וחול המועד, כל אחד ואחד כפי מעלת היום. הגהות י"נ פת"ע."

והנה בספה"ק יסוד ושורש העבודה מובא סימן שישי ללבוש מלבוש חשוב ב"ה מפרשתינו: חמ"ש חליפות שמלות, חמ"ש ר"ת חודש מועד שבת - חילוף שמלותיו. אבל שם מובא הטעם ע"פ דברי התקונים דישנה נשמה יתירה בכל יום שיש בו מוסף. ולכבוד הנשמה יתירה ראוי יותר ללבוש בגד חשוב, יעו"ש. ולפ"ז תנוכה אינו בכלל. מן הענין לציון לכך מה שכתב ב'מנהגים וורמייזא' (תנוכה): "תנוכה לובשין פרוכת של חול המועד, ומכסות ומפות של חול המועד..." גם במקור חיים להורות יאיר (ס' רס"ב), כתב גם כן שיש ללבוש בחנוכה בגדים חשובים. (בית ועד לחכמים)

ובקב הישר (פרק צו) כתב שלכבוד המלאכים הבאים לביתו בשביל המצוה, "באשר המצוה היא חביבה בשעתה לזמן פעם אחת בשנה, ולכבוד המלאכים קדישין הבאים להבית בשביל מצוה זו, ידליק הנרות כשהוא לבוש בבגד עליון כמו שהולך לבית הכנסת."

ב'דרכי חיים ושלום' (תחת): כתב: "להתפלל מנחה וערבית ביום דחנוכה לבש כובע המיוחד ליוםא דפגרא ('קאלפאק') על ראשו; ואחר התפלה בלילה נכנס לחדרו ולבש בגדי שבת והשטריימל על ראשו, ולא הסיר השטריימל ממנו גם אחר הדלקת הנרות, וכשהולך לעיר לסעודת מצוה היה גם כן ללבוש שטריימל והלך בה עד שינת הלילה..."

ב'שאל בחי' ה', קאשוי, (פרק ה, עמוד רי): "כל שמונת ימי תנוכה הלך רבנו (רבי שאול בראך אב"ד קאשוי) מלובש בבגדי שבת עם שטריימל, בערב תנוכה אחרי תפילת מנחה עלה מבית המדרש לחדרו, החליף את בגדיו ונשאר בהם עד מוצאי תנוכה..."

בליקוטי מדר"ח הביא: "...ואדמו"ר הגה"ק מו"ה יקותיאל יהודה ט"ב מסיגוט זצלה"ה בעל 'יטב לב' הלך בכובע של שבת כל שמונת ימי תנוכה..."

ב'הליכות חיים' צאנז (תנוכה, ד בהערה): "רבה"ק מצאנז בעל הדברי חיים ז"ע ורה"ק מסיגוט בעל הייטב לב ז"ע - נהג ללבוש בגדי שבת ולעטור את השטריימל לדאשם בכל שמונת ימי תנוכה..."

מעניין לציון שבנו הרה"ק רבי חנניא יום טוב ליפא טייטלבוים בעל קדושת י"ט מסיגוט ז"ע לא הלך כלל בעת הדלקת הנרות עם השטריימל. ובשנה הראשונה לאחר ההסתלקות של אביו הרה"ק הייטב לב ז"ע, בנו מ"מ הרה"ק הקדושת י"ט כבר לא הלך עם השטריימל. וכששאלו אותו למה אינו הולך בשטריימל כמו אביו, ענה: בתוך אדם פרטי, לא היה נהג אבי ללבוש השטריימל, שזה רק מנהג צדיקים. ורק לכבוד הציבור היה ראוי שאלבוש שטריימל, אך לא עלה בדעתי שייבאו אנשים לראות את עבודתי... (אור הגנוז, מכתבי החסידים)

שלא בכדי ליישב מנהג צדיקים, כי אם לימוד במעלת בגדי שבת בעשיית המצוות, נראה דהנה בספר מגלה צפונות עו"ת (לבעל השבט מוסר) פרשת שמות, מביא מדרש

"מצות נר תנוכה מצוה חביבה היא עד מאד", (רמב"ם פרק ד הלכה יב). ומנהג קודש של רבינו מרן המבשר טוב זיע"א בחנוכה, ללבוש בגדי שבת בעת הדלקת הנרות ולא היה פושטן עד הלילה.

והקפיד במנהג זה מאד, אף שלא נראה כזאת אצל עוד צדיקים, וגם בהלכה אינו נזכר, מרן זיע"א לא ויתר בזה והלך כך אף למקומות ציבוריים ולכל מקום אליו הלך בלילות החנוכה.

מעט להבין דרכי צדיק באנו, ולהשיג ידיעה והבנה בעניין זה.

הנה בכדי להבין עניין לבישת בגדי שבת בהדלקת נר תנוכה, צריכים אנו לגעת בקצות שני עניינים, גם במהות יומי תנוכה, וגם במהות בגדי שבת.

תג התנוכה וחג הפורים, היום הו"ט היחידים שתיקנו חכמים יותר על מה שכתוב בתורה, והם נקראו בספרים הק' "מועד שבוה"ל, כיון שהם לא ממש אסורים בעשיית מלאכה, שזה כעין "חול המועד" שגם הוא יש בו מקדושת מועד, ומותר בכמה מלאכות.

בהלכות פורים הביא הרמ"א (סימן תרצה) מדברי המהרי"ל: "יש שנהגו ללבוש בגדי שבת וי"ט פורים, וכן נכון". ובחנוכה אינו נזכר כלל בהלכה ובפוסקים עניין בגדי שבת, לא בכל היום כולו ואף לא בשעת הדלקת הנרות, והדבר מפליא.

במעבר יבוק ביאר טעם בגדי שבת פורים, כיון שבאגרת הראשונה של מרדכי ואסתר כתוב "את יום ארבעה עשר לחודש אדר שמחה ומשתה יום טוב", וזה אינו שייך בתנוכה שאינו נקרא י"ט בכתוב. וסמכו גם על דברי ספר חסידים שכתב "לבישת בגדי חמודות נוהגת רק ביום שיש בו קרבן מוסף ואיסור מלאכה".

יש שכתבו בטעם מנהג הצדיקים ללבוש בגדי שבת בשעת ההדלקה, שבפורים הנס הוא ממש בעיקרו של יום, והמצוות נעשים זכר לנס, לעומת תנוכה שהמצווה היחידה שיש בו מלבד ההלל והודאה, זה הדלקת הנרות שהוא מבטא את הו"ט, ולכן נוהגים בו כמנהג י"ט.

וביותר, אף שימי החנוכה מותרים בעשיית מלאכה, זמן הדלקת הנרות הרי אסור במלאכה אף להנשים. וממילא הרי הוא כו"ט שכיון שאסור בעשיית מלאכה לובשים בו בגדים אחרים, כן הוא בזמן הדלקת הנרות.

טעם שבשבת צריכים להחליף לבגדים אחרים: "אמר רבי אחא בר אבא אמר רבי יוחנן, מניין לשני בגדים מן התורה שנאמר 'ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים', ותנא דבי רבי ישמעאל לימדך תורה דרך ארץ בגדים שבישל בהן קדירה לרבו אל ימוזג בהן כוס לרבו". (שבת קיג.)

הרי שלמדו בגמ' טעם להחלפת הבגדים, שאינו ראוי ללבוש אותם בגדים שהתעסק בהם במלאכתו ומשם ימשיך לעסוק בהם בעבודת השם. ולכן עליו לפשוט את בגדי החול ולשוב וללבוש בגדים חשובים כראוי ליום השבת.

בגמרא נוספת במס' שבת (דף י, י). נאמר שלפני התפילה על האדם לפשוט בגדי ולבוש בגדים נקיים, משום "היכון לקראת אלוהין ישראל". - ומשם נלמד גם כי מלבד מה שאינו ראוי, הרי שיש גם עניין של הכנה למצווה על ידי לבישת בגדים ראויים.

ואף אם יש לו בגדים מכובדים בכל השבוע, לכבוד שבת צריך להחליף לבגדים מיוחדים, "אמר רב הונא: אם יש לו להחליף יחליף, ואם אין לו להחליף ישלשל בבגדיו" (שבת קיג, וברש"י: ישלשל בבגדיו, כלפי מטה, שיראו ארוכים, והוא מדת עשירים היושבים בביתם ואינם צריכים לסלק בגדיהם מן הארץ בשביל מלאכה, וכבוד שבת הוא.

גחלת אחת

נקודות זכות וטובה ממאמרי רבינו

"ראייה והרהור
עבירה חמורים יותר
מעבירה עצמה,
ומידה טובה מרובה
שראייה והרהור
בנרות חנוכה
משפיעה טהרה
וכפרה על האדם".

(נר ז' תשנ"ה)